

Osnova základního školení Bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) pro zaměstnance a studenty FBMI - ČVUT

Určeného pro základní a periodické školení:

- a) studentů vysoké školy
- b) zaměstnanců přijatých do pracovního poměru
- c) brigádníků a důchodců v pracovním poměru
- d) zaměstnanců pracujících na dohodu o práci konané mimo pracovní poměr
- e) všech ostatních osob, které se zdržují s vědomím zaměstnavatele na pracovištích

Osnova byla zpracována s využitím Osnovy školení BOZP pro zaměstnance a studenty Českého vysokého učení technického v Praze zpracované rektoriátem ČVUT v květnu 2000 a též z podkladů zpracovaných bezpečnostním technikem FEL ČVUT.

Z velice rozsáhlého podkladového materiálu byly vybrány části obecně důležité pro zabezpečení BOZP na Fakultě biomedicínského inženýrství ČVUT.

Jedná se o minimální, nutný rozsah pro povinné, základní, vstupní a periodické školení BOZP. Při konkrétních školeních je nutno doplnit o specifika pracoviště a školených osob.

Po provedeném výkladu, před podepisováním záznamů o školení, je nutno vyzvat školené k diskusi o problematice, zda všemu porozuměli. Případné nejasnosti je nutno vysvětlit.

Úvod:

Dodržování předpisů k zajištění ochrany zdraví a bezpečnosti práce patří mezi základní povinnosti všech zaměstnanců, studentů a všech ostatních osob, které se zdržují s vědomím zaměstnavatele na pracovištích a absolvovaly toto školení. Znalost předpisů k zajištění BOZP je nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů.

Úloha bezpečnosti práce nabývá významu právě nyní, kdy se Česká republika začlení do Evropského společenství, jehož státy přikládají této problematice zkušenostmi potvrzenou mimořádnou důležitost.

1) Právní podklady BOZP:

Základními právními podklady pro vstupní a periodické školení k zajištění BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI (dále BOZP) jsou:

- Ústava české republiky - Listina práv a svobod čl. 28, 29 a 31.
- Směrnice Rady Evropských společenství „O provádění opatření ke zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci“ 89/331/EEC, čl. 6, 7, 10, 12.

- Občanský zákoník.
- Zákoník práce.
- Vyhlášky Sbírky zákonů - zejména vydaných Českým úřadem bezpečnosti práce.
- České normy - z oblasti bezpečnosti práce
 - z oblasti bezpečné konstrukce strojů a zařízení.

2) Obecné povinnosti - povinnosti zaměstnavatele:

**Občanský zákoník (OZ) §§ 415 a 420,
Zákoník práce (ZP) §§ 35, 73, 74, 132, 133 a 134.**

- § 415 OZ - Každý je povinen si počínat tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a na životním prostředí.
- § 420 OZ - Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.
- § 35 ZP - **Povinnosti vyplývající z pracovního poměru:**
 - Při nástupu do práce, před jakoukoliv pracovní činností, musí být zaměstnanec řádně seznámen s právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP a vnitřními předpisy zaměstnavatele jež musí při práci dodržovat.
 - Základní seznámení, seznámení s místními podmínkami pracoviště, založení Záznamového listu BOZP a prvý zápis do něj provede vedoucí pracoviště. Pracovník potvrdí svým podpisem že byl školen a že výkladu porozuměl. Vedoucí po té předá záznam bezpečnostnímu referentu pracoviště.
 - Bezpečnostní referent provede případné speciální školení podle profese.
- § 73 ZP – **Základní povinnosti zaměstnanců:**
 - Zaměstnanci jsou povinni zejména:
 - pracovat svědomitě a řádně podle svých sil, znalostí a schopností, plnit pokyny nadřízených vydané v souladu s právními předpisy a dodržovat zásady spolupráce s ostatními zaměstnanci,
 - dodržovat právní a ostatní předpisy, pokud s nimi byli řádně seznámeni.
- § 74 ZP - **Základní povinnosti vedoucích zaměstnanců:**
 - vytvářet příznivé pracovní podmínky a zajišťovat BOZP,

- zabezpečovat dodržování právních a jiných předpisů, zejména vést zaměstnance k pracovní kázní, oceňovat jejich iniciativu a pracovní úsilí, zajišťovat aby nedocházelo k porušování pracovní kázně a k neplnění povinností.

Bezpečnosti a ochraně zdraví při práci je v Zákoníku práce věnována celá HLAVA PÁTÁ

- § 132 ZP - Základní ustanovení:

- Zaměstnavatel je povinen zajistit BOZP zaměstnanců s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví.
- Povinnost zaměstnavatele zajišťovat BOZP se vztahuje na všechny osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích.
- **Za plnění úkolů zaměstnavatele v péči o BOZP odpovídají vedoucí zaměstnanci na všech stupních řízení v rozsahu svých funkcí. Tyto úkoly jsou rovnocennou a neoddělitelnou součástí jejich pracovních povinností.**

- § 132a ZP – Prevence rizik:

- Zaměstnavatel je povinen vytvářet podmínky pro bezpečné, nezávadné a zdraví neohrožující pracovní prostředí vhodnou organizací BOZP a přijímáním opatření k prevenci rizik.
- Zaměstnavatel je povinen vyhledávat rizika, zjišťovat jejich příčiny a zdroje a přijímat opatření k jejich odstranění. K tomu je povinen pravidelně kontrolovat úroveň BOZP, zejména stav technické prevence a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek.
- Nelze-li rizika odstranit, je zaměstnavatel povinen je vyhodnotit a přijmout opatření k omezení jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno.
- Zaměstnavatel je povinen přizpůsobovat opatření měnícím se skutečnostem, kontrolovat jejich účinnost a dodržování a dbát o zlepšování pracovních podmínek.

- § 133 ZP - BOZP – Povinnosti zaměstnavatele:

- nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž výkon by neodpovídal jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti,
- zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, které doplňují jejich kvalifikační předpoklady a požadavky pro výkon práce, pravidelně ověřovat jejich znalost a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování,

- zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci,
- zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích.

- § 133a ZP – Osobní ochranné pracovní prostředky (dále OOPP) atd.:

- nelze-li rizika odstranit nebo dodatečně omezit technickými prostředky nebo opatřeními organizace práce, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky, které musí chránit před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví a nesmí bránit ve výkonu práce,
- zaměstnavatel je povinen udržovat OOPP v použitelném stavu a kontrolovat jejich používání,
- zaměstnavatel je povinen, na základě zhodnocení rozsahu znečištění na jednotlivých pracovištích, poskytovat zaměstnancům mycí, čisticí a dezinfekční prostředky,
- OOPP poskytuje zaměstnavatel bezplatně podle vlastního seznamu zhotoveného na základě rozboru rizik – poskytování OOPP nelze nahrazovat finančním plněním.

- § 133b ZP – Bezpečnostní značky a signály:

- nelze-li rizika odstranit, je zaměstnavatel povinen umístit bezpečnostní značky a zavést signály, které poskytují informace týkající se BOZP – o významech signálů musí informovat zaměstnance.

- § 133c ZP – Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání:

- zaměstnavatel je povinen vyšetřit příčiny a okolnosti vzniku pracovního úrazu za účasti zaměstnance, pokud to jeho stav dovolí a za účasti odborového orgánu,
- zaměstnavatel vyhotovuje záznamy a vede dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo k:
 - pracovní neschopnosti delší než tři kalendářní dny,
 - úmrtí zaměstnance,
- zaměstnavatel vede v knize úrazů evidenci o všech pracovních úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla kratší než tři pracovní dny,
- zaměstnavatel je povinen ohlásit pracovní úraz a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím,
- zaměstnavatel je povinen přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů.

- § 134 ZP – Pracoviště a pracovní prostředí:

- Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby pracoviště odpovídala bezpečnostním požadavkům a hygienickým limitům – zejména:
 - aby prostory pro práci a komunikaci měly stanovené rozměry a povrchy a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané,
 - pracoviště byla řádně osvětlena, měla stanovené mikroklimatické podmínky – objem vzduchu, větrání, vlhkost, teplotu a zásobování vodou,
 - nouzové východy a komunikace byly stále volné,
 - byla zajištěna pravidelná údržba, úklid a čištění,
 - pracoviště musí být vybavena prostředky pro poskytnutí první pomoci a prostředky pro přivolání zdravotnické záchranné služby.

- § 134a ZP - Výrobní a pracovní prostředky a zařízení:

Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky, přístroje a nářadí byly z hlediska BOZP vhodné pro práci, při které budou používány. Musí být:

- vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců,
- vybaveny a upraveny tak, aby zaměstnanci nebyli vystaveni nepohodlné pracovní pozici a nežádoucím účinkům hluku a vibrací,
- pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.

- § 134b ZP - Zvláštní odborná způsobilost:

- technická zařízení, která představují zvýšenou míru ohrožení života a zdraví zaměstnanců, mohou obsluhovat jen zdravotně a zvláště odborně způsobilí zaměstnanci,
- činnosti, které představují zvýšenou míru ohrožení života a zdraví zaměstnanců, mohou vykonávat jen zdravotně a zvláště odborně způsobilí zaměstnanci,
- podmínkou je uznání zdravotní způsobilosti příslušným zdravotním zařízením, dosažení stanovené věkové hranice, získání odborného vzdělání a doby odborné praxe a dalších podmínek daných zvláštními předpisy.

- § 134 c ZP – Rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma:

Pokud se na pracovištích vyskytují rizikové faktory, je zaměstnavatel povinen měřením zjišťovat a kontrolovat jejich hodnoty a zabezpečit, aby byly vyloučeny, nebo alespoň omezeny na nejmenší rozumně dosažitelnou míru.

Rizikovými faktory jsou zejména:

- fyzikální – hluk, vibrace,
- chemické – např. karcinogeny,
- biologické – viry, bakterie, plísňe,
- mikroklimatické – extrémní chlad, teplo, vlhkost.

Na pracovištích, kde se vyskytuje práce s nebezpečnými látkami - azbestem, karcinogeny atd. se zavádí tzv. kontrolní pásma se zvláštním režimem a evidencí.

- § 134e ZP – Organizace práce a pracovní postupy:

Mimo dalších zásad, které jsou významné spíše v průmyslu a na stavbách stanovuje paragraf zásadu že:

Na pracovišti se zvýšeným rizikem nesmí pracovník pracovat osamoceně bez dohledu dalšího zaměstnance, pokud není jeho ochrana zajištěna jinak.

3) Povinnosti zaměstnance k zajišťování BOZP,

Občanský zákoník (OZ) §§ 415, 420

Zákoník práce (ZP) §§ 35, 73, 74 a 135:

- § 415 OZ - Každý je povinen si počínat tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a na životním prostředí.
- § 420 OZ - Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.
- § 35 ZP - **Povinnosti vyplývající z pracovního poměru:**
 - z hlediska BOZP, hlavně - dodržování pracovní kázně.
- § 73 ZP - **Základní povinnosti pracovníků:**
 - dodržovat právní a ostatní předpisy vztahující se k práci, pokud s nimi byli řádně seznámeni (předpisy BOZP patří k základním předpisům).
- § 74 ZP - **Základní povinnosti vedoucích zaměstnanců.**
 - vytvářet příznivé pracovní podmínky a zajišťovat BOZP,
 - zabezpečovat dodržování právních a jiných předpisů, zejména vést zaměstnance k pracovní kázni, oceňovat jejich iniciativu a pracovní úsilí, zajišťovat aby nedocházelo k porušování pracovní kázně a k neplnění povinností.

§ 135 Práva a povinnosti zaměstnanců:

- (1) Zaměstnanci mají právo na zajištění BOZP, na informace o rizicích a na informace o opatřeních na ochranu před jejich působením.
- (2) Zaměstnanci jsou oprávněni odmítnout výkon práce, o níž mají důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jejich život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných osob; takové odmítnutí nelze posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance.
- (3) Zaměstnanci mají právo a povinnost podílet se na vytváření zdravého a bezpečného pracovního prostředí, a to zejména uplatňováním stanovených a zaměstnavatelem přijatých opatření a svou účastí na řešení otázek BOZP.
- (4) **Každý zaměstnanec je povinen dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví osob, kterých se bezprostředně týká jeho jednání, případně opomenutí při práci. Znalost předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění BOZP je nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů zaměstnance.**

Zaměstnanec je zejména povinen:

- účastnit se školení zajišťovaných zaměstnavatelem v zájmu BOZP a podrobit se ověření jejich znalosti,
- dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění BOZP, s nimiž byl řádně seznámen, a řídit se zásadami bezpečného chování na pracovišti a informacemi zaměstnavatele,
- dodržovat při práci stanovené pracovní postupy, používat stanovené pracovní prostředky, dopravní prostředky, osobní ochranné pracovní prostředky a ochranná zařízení a tato svévolně neměnit a nevyřazovat z provozu,
- nepoužívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky na pracovišti zaměstnavatele a v pracovní době i mimo tato pracoviště, nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele a nekouřit na pracovištích, kde pracují nekuřáci,
- oznamovat svému nadřízenému nedostatky a závady na pracovišti, které by mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví při práci, a podle svých možností se účastnit na jejich odstraňování; bezodkladně oznamovat svému nadřízenému svůj pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiné osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při vyšetřování jeho příčin,
- podrobit se na pokyn příslušného vedoucího zaměstnance stanoveného v pracovním řádu zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

- (5) Odstavce 1 až 4 se vztahují přiměřeně i na osoby, které se s vědomím zaměstnavatele zdržují na jeho pracovištích.

§ 136 – Kontrola odborových orgánů:

Odborové orgány mají právo vykonávat kontrolu nad stavem BOZP:

- plnění povinností zaměstnavatele v oblasti BOZP,
- řádné vyšetřování pracovních úrazů,
- odstraňování závad v zajišťování BOZP,
- mají právo zúčastňovat se jednání o otázkách BOZP,
- jsou povinny spolupracovat se zaměstnavatelem v zajišťování BOZP.

4) Vyhláška úřadu bezpečnosti práce č.48/82 Sb.

Základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení:

Je jedním z nejzákladnějších předpisů k zajištění BOZP.

- (§ 3) technická dokumentace pro výrobu, montáž, provoz, údržbu a opravy strojů, zařízení a technologií musí obsahovat požadavky na zajištění bezpečnosti práce, zásad pro kontrolu, zkoušky a revize,
- (§ 4 a 5) o strojích, technických zařízeních a technologiích musí být vedena předepsaná provozní technická dokumentace, do které musejí být zaznamenávány všechny změny,
- (§ 6) stroje a technická zařízení mohou být uvedeny do provozu jen odpovídají-li příslušným předpisům a po provedení předepsaných kontrol, zkoušek a revizí,
- (§ 7) stroje a technická zařízení musí být po dobu svého provozu podrobována pravidelným předepsaným kontrolám, zkouškám, revizím, údržbám a opravám,
- (§ 8-1) pracoviště, stroje a technická zařízení s nebezpečím ohrožení osob musí být opatřeny bezpečnostním označením (barvy, značky, tabulky, světelné a akustické signály),
- (§ 10) výrobní a provozní budovy musí být udržovány ve stavu, který neohrožuje bezpečnost osob,
- (§ 11a) PODLAHY musí být rovné a odolné proti poškození,
- (§ 15-1) VRATA musí být ve všech polohách bezpečná a snadno ovladatelná. Otevřená křídla musí být zajištěna proti samovolnému zavření,
- (§ 16-1-2) KOMUNIKACE musí být stále volné, musí mít rovný a nekluzký povrch,
- (§ 16-5) celoskleněná křídla dveří v rámu musí být viditelně označena,
- (§ 16-8) komunikace pro pěší musí mít šířku **minimálně 1,1 metru.**

Dále tato vyhláška obsahuje základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení při pracích a obsluhách:

- OBRÁBĚNÍ KOVŮ,
- OBRÁBĚNÍ DŘEVA,
- ÚPRAVY NÁTĚROVÝMI HMOTAMI,
- ŘEZÁNÍ,
- TLAKOVÁ ZAŘÍZENÍ,
- ELEKTRICKÁ ZAŘÍZENÍ,
- NÁŘADÍ A PRACOVNÍ POMŮCKY,
- MANIPULACE S MATERIÁLEM, SKLADOVÁNÍ.

5) Bezpečnost práce s elektrickým zařízením,

Vyhl. ČÚBP a ČBÚ č.50/78 Sb, § 3.:

Každý zaměstnanec musí získat alespoň nejnižší kvalifikaci podle Vyhl. č.50/78 Sb.

a to je:

§ 3 - PRACOVNÍCI SEZNÁMENÍ

jsou osoby seznámené s předpisy o zacházení s elektrickým zařízením a upozorněné na možné ohrožení elektrickým proudem.

Dovolené činnosti:

- mohou samostatně obsluhovat pouze elektrická zařízení malého napětí (do 50V) a nízkého napětí (do 1 kV) ale jen tehdy, nelze-li se při běžné obsluze dotknout částí pod napětím,
- mohou zapínat a vypínat zařízení vypínačem, zasouvat vidlice do zásuvky, přemísťovat spojovací šňůry, vyměňovat žárovky ve vypnutém stavu a vyměňovat pojistky,
- ve vypnutém stavu mohou vykonávat udržovací práce bez rozebírání nástroji (čistění suchou cestou),
- bezpečná vzdálenost od nekrytých, živých částí do 1 kV nejméně 1 metr.

Hrozící nebezpečí: - úraz elektrickým proudem,

- požár,
- výbuch.

Zakázané činnosti: pracovníci seznámení - podle § 3, Vyhl. č.50/78 Sb. mají zakázáno:

- opravovat elektrické spotřebiče a rozvody,

- pracovat na živých částech elektrického zařízení,
- používat elektrická zařízení u nichž je podezření z poškození,
- přemísťovat elektrické spotřebiče připojené k síti (počítače, elektrické psací stroje, kalkulačky atd.) pokud spotřebiče pro takové použití nejsou určeny (elektrické ruční nářadí) - VYTÁHNOUT ZE ZÁSUVKY,
- dotýkat se elektrických zařízení vlhkými částmi těla,
- čistit povrch elektrických zařízení mokrou cestou.

Povinnosti:

Při obsluze elektrického zařízení:

- seznámit se s dokumentací zařízení - návody, předpisy, normy,
- dbát příslušných návodů a instrukcí k používání, předpisů a norem,
- dbát na to aby zařízení nebylo nadměrně přetěžováno, nebo jinak poškozováno,
- při podezření na nesprávnou funkci nebo stav zařízení (poškození izolace, zápach po spálenině, neobvyklý chod - hluk, nárazy, bručení, trhavý rozběh, nadměrné oteplení, jiskření, brnění) je nutno zařízení **IHNED VYPNOUIT** a závadu ohlásit údržbáři elektrického zařízení nebo nadřízenému,
- při zjištění výskytu **STATICKE ELEKTRINY** upozornit ihned odpovědnou osobu (provozního elektrikáře, nadřízeného).

6) Pracovní úraz, evidence a registrace, odškodňování

Vyhl.č.110/75 a č.274/90 Sb.:

A) Co je pracovní úraz a co nemoc z povolání – definice:

(Vyhl.č.110/75 Sb. § 2, ZP § 190)

- Za pracovní úraz se považuje jakékoliv poškození zdraví nebo smrt, které byly pracovníkovi způsobeny nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením vnějších vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi, trvá-li pracovní neschopnost nejméně jeden den mimo den úrazu.
- Nemoci z povolání jsou nemoci uvedené v právních předpisech o sociálním zabezpečení, jestliže vznikly za podmínek tam uvedených.

B) Přímá souvislost s plněním pracovních úkolů: (Nař.vl.č.108/94 Sb. §§ 26, 27)

- práce vyplývající z pracovního poměru, úkony během práce obvyklé nebo nutné k zahájení nebo ukončení činnosti,
- zdravotní vyšetření na příkaz zaměstnavatele, ošetření při první pomoci včetně cesty tam i zpět na pracoviště,

- školení organizované zaměstnavatelem,
- činnost na podnět odborové organizace, ostatních zaměstnanců nebo z vlastní iniciativy, není-li na ni potřeba zvláštního oprávnění nebo není-li přímo zaměstnavatelem zakázána.

Za souvislost s plněním pracovních úkolů se však NEPOVAŽUJE:

- cesta do zaměstnání a zpět,
- stravování,
- lékařské ošetření nebo vyšetření včetně cesty tam a zpět, pokud není konáno v objektu zaměstnavatele, nebo na příkaz zaměstnavatele.

C) Evidence a registrace pracovních úrazů: (Vyhl.110/75 Sb., § 3).

ÚRAZ IHNED HLÁSIT NEJBLIŽŠÍMU NADŘÍZENÉMU !

- **EVIDENCE** - při úrazech, kdy nebyla způsobena pracovní neschopnost, nebo tato byla kratší než jeden den,
 - úraz je nutno zapsat do KNIHY ÚRAZŮ pro případné dodatečné sepsání záznamu o úrazu.
- **REGISTRACE** - odpovědné a spolehlivé zjištění příčin a všech dalších okolností vzniku pracovního úrazu - je povinen zajistit VEDOUCÍ PRACOVNÍK,
 - sepsání záznamu o pracovním úrazu podle výsledků zjištění - do dvou dnů - VEDOUCÍ PRACOVNÍK - **uvést zdravotní pojišťovnu u které je postižený pracovník pojištěn** - ihned odeslat REFERENTU BP FBMI,
 - stanovení potřebných opatření proti opakování podobných pracovních úrazů - VEDOUCÍ PRACOVNÍK,
 - rozeslání záznamu o pracovním úrazu
 - provádí REFERENT BP FBMI (BT FBMI)
 - na instituce:
 - rektorát,
 - Inspektorát bezpečnosti práce,
 - zdravotní pojišťovna (vždy je proto **nutno uvést do záznamu o pracovního úrazu** – na horní okraj),
 - pojišťovna,
 - postižený,
 - personální oddělení rektorátu,
 - u těžkých a hromadných úrazů ještě
 - policie,

- nadřízený odborový orgán.

D) Odpovědnost za pracovní úraz a nemoc z povolání: (§ 190 ZP)

- zaměstnavatel je povinen nahradit škodu vzniklou při pracovním úrazu a nemoci z povolání i když dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP, pokud se odpovědnosti nesprostí podle § 191 ZP.

E) Zproštění se odpovědnosti: (§ 191 ZP)

- úplné zproštění odpovědnosti zaměstnavatele:

- zaměstnanec porušil právní nebo ostatní předpisy k zajištění BOZP, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalosti a dodržování byly soustavně kontrolovány,
- škodu si zaměstnanec způsobil v opilosti nebo pod vlivem jiných návykových látek, zaměstnavatel nemohl škodě zabránit a tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody,

- částečné zproštění odpovědnosti:

- porušení předpisů bylo pouze jednou z příčin,
- opilost či užití návykových látek bylo pouze jednou z příčin,
- zaměstnanec si počínal v rozporu s obvyklým způsobem jednání, ale neporušil předpisy. Jednal lehkomyšlně a přitom si musel být vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem vědom že si může způsobit újmu na zdraví. V tomto případě se určuje část škody, kterou nese zaměstnanec podle míry zavinění. (Zaměstnavatel hradí alespoň 1/3).

F) Rozsah odškodnění pracovního úrazu a nemoci z povolání: (§§ 193 až 203 ZP)

a) ztráta na výdělků (§ 193 - 195 ZP)

rozdíl mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a plnou výší nemocenského,

b) bolest a ztížení společenského uplatnění (§ 196 ZP, Vyhl. MZ 440/01 Sb.,) Bodové ohodnocení provede lékař. Hodnota bodu je 120 Kč.

c) účelně vynaložené náklady spojené s léčením zemřel-li zaměstnanec (§ 197 - 203 ZP)

- léčení neuhrazené z nemocenského,
- pohřeb,
- výživa pozůstalých,
- atd.

d) věcnou škodu (§ 187 ZP)

- obecná odpovědnost,

- musí se prokázat souvislost s úrazem,
- organizace neodpovídá za případnou škodu na vozidle použitém bez jejího souhlasu.

7) Pracovní podmínky žen a mladistvých (§ 149 až 168 ZP):

Poslání žen jako matek a fyziologické zvláštnosti jejich organismu nedovolují zaměstnávat ženy všemi pracemi jako muže. Zákoník práce řeší problémy zákazu některých prací pro ženy, zvláštních přestávek, noční práce, pracovní podmínky těhotných žen a matek atd.

Pokud by se některá zaměstnankyně chystala na mateřskou dovolenou, je potřeba se s příslušnými paragrafy seznámit. Úplný zákoník práce i s patřičným komentářem jsou k dispozici u BT R-ČVUT.

- práce zakázané všem ženám:

zdvíhání a dopravování břemen:

- nad 15 kg při ručním zvedání a přenášení,
- nad 50 kg při dopravě na ručním kolečku (i rudlu).

Mladistvé smějí zaměstnavatelé zaměstnávat pouze pracemi, které jsou přiměřené jejich fyzickému a rozumovému rozvoji a nenaruší rozvoj jejich tělesných a duševních schopností. Zaměstnavatelé jsou povinni poskytovat mladistvým zvýšenou péči. Pro zaměstnávání mladistvých platí další významná omezení - spolupráce se zákonným zástupcem, zákaz práce přesčas a v noci atd. Příslušné paragrafy zákoníku práce i s patřičným komentářem jsou opět k dispozici u BT R-ČVUT.

8) Bezpečnost práce s počítači: (BHP 11/93 str. 485):

Rizika běžného uživatele z hlediska BOZP a vzniku nemoci z povolání:

- a) zvýšené namáhání očí - jas - blikání - obvykle závada monitoru,
- b) elektromagnetické záření klasických monitorů,
- c) zátěž krční páteře.

- ad a) - pracovník u obrazovky nemá mít v zorném poli žádný světelný zdroj ani jeho odraz (okno, stolní lampu atd.),
- jas předmětů v okolí obrazovky by měl být vyvážen aby se nevyskytovaly přílišné kontrasty,
 - umělé osvětlení v místnosti by nemělo vytvářet tmavé kouty a přesvětlená místa,

- horní okraj aktivní plochy obrazovky monitoru by měl být nejvýše ve výši očí,
- Vzdálenost obrazovky NEJMÉNĚ 40 cm,
- ad b) - klasický monitor umisťovat pokud možno tak, aby byl omezen přístup osob k bokům monitoru,
- ad c) - poloha klávesnice - při vzpřímeném sedu má ruka, spočívající dlaněmi na klávesnici, svírat v lokti pravý úhel,
- výška sedadla - při plném došlapu chodidel na podlahu mají nohy v kolenou svírat pravý úhel.

9) První pomoc - traumatologický plán:

Nařizuje všem zaměstnancům dodržovat a plnit zásady k omezení následků úrazu a zabránění bezprostřednímu ohrožení života.

Nejdůležitější je okamžitá pomoc poraněným při úrazu aby škody na zdraví byly co nejmenší.

Na každém pracovišti musí být lékárnička:

- organizace je povinna zajistit z vlastních prostředků vybavení, udržování a doplňování lékárniček,
- po celou pracovní dobu musí mít každý pracovník přístup k některé lékárničce,
- náplň (Typ II) viz Informace o vybavení lékárniček na pracovišti (R-ČVUT).

a) Zásady pro poskytnutí první pomoci

PO ZÁSAHU ELEKTRICKÝM PROUDEM:

- **VYPROSTIT postiženého z elektrického obvodu** pod napětím

- vypnutím proudu (v laboratoři havarijním tlačítkem),
- odsunutím vodičů vhodným nevodivým předmětem,
- odtažením postiženého,
- přerušením vodiče.

!!! POZOR, NEDOSTAT SE SÁM POD NAPĚTÍ !!!

- **OŠETŘENÍ** postiženého:

- nepřevážet postiženého,
- neopouštět postiženého,

- **zjistit zda postižený:**

- JE PŘI VĚDOMÍ,
- DÝCHÁ,
- je u něj - HMATATELNÝ TEP SRDCE nebo

- HMATATELNÝ TEP na velkých cévách krkavice, stehenní tepny,
- je PORANĚN (krvácení, zlomeniny),
 - poskytnout první pomoc,
 - zajistit dýchání,
 - zastavit krvácení.

- **UMĚLÉ DÝCHÁNÍ** - metodou z plic do plic,
 - pomocí tubusu T.

- **NEPŘÍMÁ MASÁŽ SRDCE** - není-li hmatatelný tep srdce a nemá-li zraněný zjevně vnitřní zranění:
 - položit na tvrdou podložku,
 - záchránce položí svou levou ruku napříč přes svou pravou ruku a váhou svého těla prudce stlačuje rytmicky hrudní kost postiženého směrem k páteři do hloubky 4 až 5 cm rychlostí asi 60x za minutu,
 - vždy na pět stlačení následuje jeden vdech metodou dýchání z plic do plic.

b) Zásady poskytnutí první pomoci PŘI POPÁLENÍ:

- zachovat co největší čistotu, nedotýkat se rány,
- neodstraňovat z rány zbytky oděvu nebo jiné předměty,
- popáleniny I. a II. stupně menšího rozsahu lze chladit čistou vodou, např. pod vodovodem (15 až 20 minut),
- popáleniny překrýt sterilní rouškou nebo přežehlenou tkaninou,
- zajistit proti šoková opatření (ticho, klid, tekutiny, tišení bolesti, transport),
- na cestu k lékaři vždy doprovod.

c) Zásady poskytnutí první pomoci PŘI KRVÁCENÍ:

- BEZPROSTŘEDNĚ
 - stlačit krvácející cévu přímo v ráně nebo v tlakovém bodě,
- DALŠÍ POSTUP
 - přiložit tlakový obvaz nebo zaškrcovadlo - občas (cca 10 - 15 minut) na chvíli povolit zaškrcení, aby nedošlo k odumření tkáně, případně celé končetiny z nedostatku prokrvení,
 - podle možnosti znehybnit postiženou oblast,
 - zajistit proti šoková opatření (ticho, klid, tekutiny, tišení bolesti, transport),
 - stálá kontrola rány a celkového stavu postiženého,

- na cestu k lékaři vždy doprovod.

10) Důležité telefony:

- Univerzální tísňové volání	112
- Záchraná služba	155
- Hasiči	150
- Ohlašovna požáru (HZS Kladno)	150
- Policie - tísňové volání	158
- Městská policie Kladno.....	156
- Havarijní služby: Elektrická energie	312685945, 312618111
Voda	312261001, 312812111
Plyn	312247637

11) Rozbor možných příčin úrazů na pracovišti:

- otevírání oken,
- jízda výtahem,
- otevírání dveří laboratoří ven,
- prsty v pantech,
- otevřená okna v laboratořích a na chodbách,
- houpání na židli,
- nošení přístrojů ze skříní a do,
- stěhování obecně,
- nevhodné odkládání zavazadel,
- zachycení prstýnky či řetízky o kliky, či jiné předměty,
- chování na exkurzích a při přesunech na jiná pracoviště,
- tělesná výchova.

K vytvoření dokumentu bylo použito podkladů pro BOZP z R-ČVUT a FEL ČVUT.

V Praze dne 20.2.2006